

Luotettavan tiedon puolesta – demokraattisen yhteiskunnan tukena ja kehityksen edistäjänä

Tilastokeskus on tuottanut tilastoja suomalaisesta yhteiskunnasta jo 160 vuoden ajan. Tarvitsemme luotettavaa ja ajantasaista tietoa nyt enemmän kuin koskaan.

Luotettava tieto ei tue pelkästään päätöksentekoa vaan edesauttaa perusteltua yhteiskunnallista keskustelua sekä kehityksen tutkimista.

Luotettavan tiedon lähteitä on suomalaisessa yhteiskunnassa monia, ja parhaan kuvan yhteiskunnan tilasta saa tutkimalla tietolähteitä rinnakkain. Yksi usein käytetyistä lähteistä ovat viralliset tilastot.

Miten luotettava tieto syntyy?

Luotettavan tilastotiedon tuottaminen on monimutkainen prosessi. Digitalisoidussa yhteiskunnassa tilastoissa tarvittavat tietoaineistot syntyvät eri puolella yhteiskuntaa esimerkiksi asiain tai viranomaisten tietojärjestelmiensä tekemien kirjausten tuloksena.

Luotettavan tiedon tulee kuvata maailmaa sellaisena kuin se on, ilman väritettyjä tai vääristettyjä näkökulmia. Alun perin muihin käyttötarkoituksiin kerätyn tiedon käyttäminen tilastotuotannossa edellyttää aineistojen tarkastamista ja käsittelyä, jotta tiedon luotettavuus voidaan säilyttää.

Monille tilastojen käyttäjille tiedon vertailukelpoisuus on ensiarvoisen tärkeää. Kansainvälisten menetelmien ja luokituksen käyttö helpottaa paitsi tiedontuottajan työtä, myös varmistaa tietojen vertailukelpoisuuden.

Tilastotiedon käsittelyyn käytetyt menetelmät kuvataan virallisessa tilastotuotannossa kaikkien saataville. Tieto myös julkaistaan kaikille yhtäaikaaisesti. Avoimuus ja tietojen saatavuus ovat periaatteita, joilla varmistetaan, että kaikki voivat käyttää samoja tietoja ja arvioida päätöksiä objektiivisesti.

Tilastoinnissa käsitellään laajoja tietoaineistoja. Tietoturvasta ja yksityisyyden suojasta huolehtiminen on tilastotuotannon tärkeä perusta. Tilastointia varten kerättyjä tietoja ei koskaan luovuteta yksilöä koskevaan päätöksentekoon.

Miten tiedon laatu varmistetaan?

Luotettavan tiedon tuottaminen ei ole itsestäänselvyys. Tiedolta edellytetään tarkkuutta, sen on oltava kattavaa ja sen alkuperän ja muutosten on oltava jäljitettävissä. Lisäksi tiedon tulee olla käytettävissä täsmällisesti ja oikea-aikaisesti. Suomessa on otettu käyttöön vuonna 2023 tiedon laatukriteerit ja -mittaristo. Laadun kuvaaminen ja laatukriteeristön noudattaminen takaa, että tieto on mahdollisimman käyttökelpoista tiedonkäyttäjille.

puheenvuoro

Mari Ylä-Jarkko
ylijohtaja, Tilastokeskus

Kuva: Aki Harju

Euroopan maiden tilastojärjestelmien luotettavuus ja toiminta arvioidaan säännöllisesti. Auditoinnissa tarkastellaan tilastojen tuotantoa alusta loppuun. Kansainväliset arvioinnit auttavat ylläpitämään korkeaa laatutasoa ja takaavat, että tieto on puolueetonta ja tarkkaa.

Tiedon arvo kasvaa käytettäessä

Tilastoja käytetään usein kuvaamaan yhteiskunnan muutosta. Ajantasaisen tilannekuvan ja kehityksen hahmottamiseksi tietojen tulee olla nopeasti saatavilla. Digitalisaatio on nopeuttanut julkaisemisen sykliä merkittävästi, ja nopeimmillaan ennakkotietoja pystytään julkaisemaan lähes reaaliaikaisesti.

Tiedon arvo kasvaa, kun sitä käytetään mahdollisimman laajasti ja monipuolisesti. Kiihtyvään tahtiin muuttuvassa maailmassa tiedon helppo löydettävyys ja hyödynnettävyys korostuvat. On työskenneltävä sen eteen, että tieto löytää tiensä laaja-alaiseen käyttöön eikä unohdu tietokantoihin.

Myös tilastojen käyttö- ja lukutaidon edistäminen eri keinoin on tärkeää eri kanavien kautta tarjolla olevan tiedon määrän kasvaessa ja tiedon avulla kuvattavien yhteiskunnallisten ilmiöiden monimutkaistuesssa. ■